

CHARAKTERYSTYKA PODSTAWOWYCH ELEMENTÓW BUDŻETU

ROLNICTWO

W 2018 roku Prowadzono działalność informacyjną dla rolników w zakresie dopłat obszarowych i dopłat do materiału siewnego, badań próbek glebowych wykonanych przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Łodzi oraz dotyczącą choroby ASF (afrykańskiego pomoru świń).

W związku z wystąpieniem suszy na terenie gminy oszacowano szkody w gospodarstwach rolnych. Do tut. Urzędu wpłynęło 116 wniosków z 24 sołectw. Szkody objęły obszar 599,24ha. Kwota oszacowanych szkód w produkcji roślinnej i zwierzęcej to 640 208, 41 zł.

Oplącono składkę na rzecz Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego.

Ponadto ze środków budżetu państwa zostały wypłacone rolnikom zwroty podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego.

W roku budżetowym udzielono dotacji Gminnej Spółce Wodnej w Grabicy na wykonanie napraw melioracji wodnej szczegółowej (Spółka dokonała naprawy 25 awarii urządzeń melioracyjnych).

WYTWARZANIE I ZAOPATRYWANIE W ENERGIĘ ELEKTRYCZNA, GAZ I WODĘ

W ramach utrzymania stacji uzdatniania i poboru wody poniesiono wydatki na zakup energii elektrycznej, konserwację stacji trafo, monitoring, materiały do bieżących napraw urządzeń i obiektów stacji oraz na ubezpieczenie majątku gminy. Ponadto z budżetu gminy zostały sfinansowane opłaty stałe i zmienne wynikające z ustawy Prawo Wodne za pobór wody na stacjach uzdatniania w Ostrowie i Szydłowie Kolonii.

TRANSPORT I ŁĄCZNOŚĆ

Wydatki bieżące

1. W celu zwalczania śliskości zimowej, rozwieziono mieszankę piasku z solą w miejsca niebezpieczne na drogach gminnych t. j. skrzyżowania, łuki pionowe i poziome, przystanki komunikacji oraz wiadukty drogowe w miejscowościach: Brzoza – Papieże, Władysławów, Polesie – Bąkowiec, Bąkowiec.
2. Wykonywano prace związane z zimowym utrzymaniem dróg , polegające na ich odśnieżaniu i zwalczaniu gołoledzi. Zakupiono sól drogową luzem oraz piasek i z tych materiałów wykonano mieszankę do zwalczania gołoledzi i śliskości zimowej.
3. Ustawiono znaki drogowe:
 - 4 znaki drogowe ostrzegawcze na drodze Lubanów – Papieże (ostrzeżenie o przełomach i nierównościach nawierzchni),
 - w miejscowości Wola Bykowska - znaki ograniczające ruch pojazdów ciężarowych o masie całkowitej powyżej 10 T i ograniczające prędkość do 30 km/godz.,
 - Grabica – Dziwle 2 szt. - U-9a (oznaczenie skrajni drogi),
 - w Woli Bykowskiej 2 szt. – U-9a (oznaczenie skrajni drogi),
 - w Woli Bykowskiej E-4 (drogowaskaz strzałowy)'
 - 2 znaki drogowe A-7 w m. Maleniec.
4. Ponadto w dniu 28.12.2018 r. wprowadzono nową zatwierdzoną stałą organizację ruchu drogowego na skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej nr 473 z drogą powiatową nr 2930E Głuchów – Lubanów oraz w miejscowości Wola Kamocka i Lubanów w związku z uregulowaniem ruchu tranzytu tonażowego powyżej 10 T.

5. Wykonano remont bieżący dróg i poboczy tłuczniem dolomitowym : Boryszów – Krzeczów, Boryszów Kąty, Cisowa przez wieś, Niwy Jutroszewskie, Brzoza, Twardosławice – Majków Duży, w Rusocinach przy stawach, Majków Średni – Majków Folwark, Żeronie – Gutów Mały, Gutów Duży- Majdany, Ostrów „Góry”, Lubonia, Lutosławice Rządowe - Lutosławice Szlacheckie, Boryszów – Dziewuliny, Żychlin – Brzoza, Kafar – Wola Bykowska, Brzoza, Lubanów – Papieże, Rusociny – Dziewuliny, na łuku w kierunku lasu, Ostrów do cegielni, w miejscowości Żądło, Gutów –Majdany, Grabica – Ostrów.
6. Prowadzono roboty drogowe na drodze Grabica – Ostrów. Wykonano korytowanie w śladzie wytyczenia przez uprawnionego geodetę oraz dowieziono i rozłożono żwir.
7. Dowieziono i rozplantowano żwir na drogach dojazdowych do pól w m. Lubonia i Szydłów Kolonia.
9. Ustawiono 8 nowych wiat przystankowych oraz utwardzono teren wiat, kostką brukowa w miejscowościach:
 - Papieże 3 szt.,
 - Majków Mały 2 szt.,
 - Olendry 1 szt.
 - Brzoza 1 szt.
10. Wykonywano na bieżące wyrównanie i profilowanie nawierzchni dróg tłuczniowych i gruntowych, równiarką drogową.
11. Dwukrotnie wykoszono pobocza dróg zarządzanych przez Gminę Grabica.
12. Wykonano nowe przepusty drogowe:
 - Ø 400 PCV w ciągu drogi gruntowej Żychlin – Brzoza,
 - ądło Ø 800 PCV- dł. 6 mb,
 - Boryszów – Dziewuliny, Ø 600 PCV – dł.6,00 mb,
 - Lutosławice Rządowe , Ø 400 PCV – dł.6,00 mb,
 - Lubonia Ø 400 PCV – dł.6,00 mb,
 - Bąkowiec Ø 600 rury betonowe – dł.2,00 mb,
 - Kamocinek – Cisowa Ø 400 PCV.
13. Odnowiono rowy na odcinku 450 m w Lutosławicach Szlacheckich, 300 m w ciągu drogi Kamocinek – Cisowa,
14. Wytyczono i okazano w terenie granice pasa drogowego w ciągu drogi Gutów Duży – Majdany, na części drogi Grabica – Lutosławice Szlacheckie, na części drogi Kamocin – Przydatki i w m Lubonia.
15. Prowadzono prace remontowe związane z bieżącym utrzymaniem w budynkach komunalnych, stanowiących własność Gminy Grabica.
16. Prowadzono prace porządkowe związane z utrzymaniem zieleni na terenie nieruchomości komunalnych i w pasach drogowych stanowiących własność Gminy Grabica.
17. Wykonywano prace związane z utrzymaniem parków w Grabicy i Szydłowie:
18. Posprzątano przystanki komunikacji zbiorowej w ciągu drogi wojewódzkiej nr 473, na odcinku Twardosławice- Gutów Duży.
19. Zrealizowano w pełnym zakresie remonty częściowe – nawierzchnie emulsyjno - grysowe 3 warstwowe, na podbudowach tłuczniowych o grubości od 15 do 20 cm oraz nakładki bitumiczne o grubości 4 cm, na poniższych drogach:
 - w m. Zaborów - dł. 560 mb,
 - w m. Twardosławice – dł.610 mb,
 - w m .Bleszyn – dł. 400mb,
 - w m. Boryszów Kąty– dł.325 mb ,
 - w ciągu drogi Kamocin-Przydatki – 345 mb w tym 165 m nawierzchnia bitumiczna,
 - w ciągu drogi Majków Duży-Majków Średni - 60 m nawierzchnia bitumiczna,

Wcześniej na tych ciągach wyznaczono i okazano w terenie granice pasa drogowego.

Wydatki majątkowe:

1. W dniu 20.07.2018 r. dokonano odbioru robót drogowych, związanych z przebudową drogi gminnej w miejscowości Brzoza o długości 1,0 km. Roboty były wykonywane przez wykonawcę wyłonionego w przetargu nieograniczonym – Zakład Robót Drogowych sp. z o.o. z siedzibą w Łodzi. W zakres robót wchodziły roboty przygotowawcze, rozbiórkowe, poszerzenia nawierzchni do szerokości 5,5 m, utwardzenie poboczy tłuczniem kamiennym dolomitowym, regulacja rowów odwadniających z przebudową dwóch przepustów drogowych, pod jezdnią, wykonanie warstwy bitumicznej wyrównawczej na istniejącej nawierzchni w ilości 50 kg/m², na poszerzeniach grubość 4 cm, warstwy ścieralnej o grubości 4 cm oraz oznakowanie pionowe. Roboty zrealizowano w terminie umownym. Na przebudowę przedmiotowej drogi Gmina Grabica uzyskała dotację ze środków budżetu województwa pochodzących z tytułu wyłączenia z produkcji gruntów rolnych w wysokości 25.880,00 zł.
2. Zakończono I Etap przebudowy drogi gminnej w miejscowości Kamocin na docinku od drogi wojewódzkiej nr 473- do miejscowości Brzoza o długości 4.2 km. Roboty wykonywane są przez wykonawcę wyłonionego w przetargu nieograniczonym – Zakład Robót Drogowych sp. z o.o. z siedzibą w Łodzi. Wykonano konstrukcję poszerzeń nawierzchni, podbudowę tłuczniową oraz dolną warstwę nawierzchni bitumicznej.
3. Gmina Grabica udzieliła 50% dotację celową Powiatowi Piotrkowskiemu, na realizację n/w robót drogowych:
 - kolejny etap przebudowy drogi powiatowej Nr 2931E Górki Duże – Rusociny,
 - przebudowa chodnika w miejscowości Grabicy w ciągu drogi powiatowej nr 1906E Rawicz – Grabica,
 - przebudowa drogi powiatowej nr 1906E Rawicz – Grabica w zakresie wykonania nowej nawierzchni bitumicznej wraz z ustawieniem krawężnika na odcinku Grabica – Boryszów (do skrzyżowania w kierunku m. Krzepczów).

GOSPODARKA MIESZKANIOWA

Poniesione wydatki dotyczą zakupu materiałów i usług i remontów w celu bieżącego utrzymania budynków mieszkalnych.

Wydatki majątkowe:

W ramach budżetu zakupiono kontener socjalny dla bezdomnego mieszkańca gminy.

ADMINISTRACJA PUBLICZNA

Poniesione w 2018 roku wydatki obejmują głównie:

- funkcjonowanie Rady Gminy i komisji (diety, materiały kancelaryjne),
- utrzymanie administracji i obsługi Urzędu Gminy (płace i pochodne, podróże służbowe, szkolenia, badania lekarskie),
- zaopatrzenie materiałowe (papier i materiały biurowe, druki, toner, środki utrzymania czystości, prenumerata czasopism),
- utrzymanie budynku Urzędu i mienia ruchomego (opłaty za energię elektryczną, ogrzewanie, ubezpieczenia, eksploatacja samochodów służbowych, zabezpieczenie alarmowe, dozór wizyjny),
- zakup sprzętu biurowego i jego eksploatację (części, naprawy, serwis),
- koszty połączeń telefonicznych i teleinformatycznych, usług pocztowych i obsługi

- bankowej,
- obsługę prawną,
- zakup drobnych akcesoriów komputerowych.

W 2018 roku odbyło się:

- 9 sesji Rady Gminy,
- 17 posiedzeń komisji stałych Rady Gminy,
- 3 narady sołtysów.

W Gminnym Zespole Ekonomiczno-Administracyjnym Szkół w Grabicy jest na stałe zatrudnionych 3 pracowników (pełnozatrudnieni). W okresie 2018 w Zespole był zatrudniony dodatkowo pracownik na stanowisku pomocy administracyjnej. Zespół prowadzi kompleksową obsługę finansowo-księgową czterech szkół podstawowych, gimnazjum oraz klas zerowych. GZEAS jest administratorem funduszu świadczeń socjalnych wszystkich placówek oświatowych prowadzonych przez Gminę Grabica oraz emerytowanych pracowników szkół. GZEAS z upoważnienia Rady Gminy w Grabicy prowadzi indywidualne sprawy z zakresu pomocy materialnej dla uczniów oraz dofinansowania pracodawcom kosztów kształcenia młodocianych pracowników. Zespół organizuje dowożenie uczniów do szkół i prowadzi zbiorowe zaopatrzenie w olej opałowy.

Z budżetu realizowano wydatki na wynagrodzenia i pochodne, podstawowe wydatki rzeczowe oraz na usługi związane z funkcjonowaniem jednostki. W planie uwzględniono również opłatę za korzystanie z pomieszczeń Gminy Grabica.

Wydatki majątkowe:

W roku budżetowym zakupiono sprzęt komputerowy oraz licencje programów użytkowych niezbędnych dla zapewnienia bieżącego funkcjonowania urzędu. Ponadto poniesiono wydatki na sprzęt wraz z oprogramowaniem w celu rejestracji obrad Rady Gminy.

W październiku wyłoniono wykonawcę dokumentacji projektowej utwardzenia, odwodnienia i ukształtowania terenu przy Urzędzie Gminy i GCK w Grabicy. Projekt realizuje firma „Usługi Projektowe i Nadzór” Pana Grzegorz Rudzkiego, który w ramach I etapu prac przedłożył wstępną koncepcję opracowania. Dokumentacja ma powstać w terminie do 26 kwietnia 2019 r.

URZĘDY NACZELNYCH ORGANÓW WŁADZY PAŃSTWOWEJ ORAZ SĄDOWNICTWA

W ramach realizowanych przez gminę zadań zleconych, w roku 2018 poniesiono wydatki na prowadzenie stałego rejestru wyborców związane m.in. z serwisowaniem programu do ewidencji ludności oraz na przeprowadzenie wyborów samorządowych.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE I OCHRONA PRZECIWOŻAROWA

W zakresie wydatkowania środków budżetowych przeznaczonych na wyposażenie, utrzymanie gotowości bojowej oraz strażnic w jednostkach Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy Grabica zrealizowano w 2018 r. następujące zadania:

1. Prowadzono utrzymanie strażnic – z przyznaných w budżecie środków finansowych na 2018 roku skorzystało 7 jednostki.
2. Wyposażono w sprzęt ppoż. i utrzymanie gotowości bojowej jednostki OSP, a w szczególności:
 - zakupiono paliwo, oleje, płyny, smary i inne akcesoria do samochodów bojowych w 9 jednostkach,

- zawartych zostało 9 umów OC na samochody bojowe,
- pokryte zostały koszty okresowych badań technicznych samochodów,
- zakupiono paliwo i oleje silnikowe do motopomp dla 19 jednostek OSP (po 20 l. benzyny i 2 l. oleju silnikowego), oraz pozostałego sprzętu silnikowego takiego jak: agregaty prądotwórcze, piły do cięcia drewna oraz betonu po 5 litrów,
- 4 jednostki OSP otrzymały zwrot kosztów ogrzewania garaży,
- z budżetu gminy zakupiono akumulatory ,mundury ,rozdzielacz kulowy, bosak oraz rękawice .
- prowadzone były okresowe badania techniczne aparatów powietrznych w 3 OSP oraz sprzętu gaśniczego,
- pokryte zostały koszty ubezpieczenia NNW dla członków wszystkich jednostek OSP tj. 19 drużyn, po 8 strażaków każda,
- wypłacone zostały comiesięczne wynagrodzenia z tytułu umów – zleceń dla kierowców – konserwatorów (11 strażaków),
- z budżetu gminy pokryte zostały koszty organizacji i przeprowadzenia eliminacji gminnych Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej przeznaczonego dla młodzieży szkolnej (nagrody, upominki i dyplomy) oraz koszty zawodów strażackich .
- wypłacono ekwiwalent za udział w akcjach ratowniczych - 89 wyjazdów jednostek OSP,
- pokryte zostały koszty badań lekarskich 23 Druhów z 2 OSP.

Wydatki majątkowe:

Przy współfinansowaniu środków z Funduszu Sprawiedliwości zakupiono sprzęt ratowniczy- strażacki (torby ratownicze, piły , nożyce , bosaki dielektryczne). W ramach budżetu udzielona została również dotacja celowa dla Powiatu Piotrkowskiego na doposażenie międzygminnego magazynu zarządzania kryzysowego.

OBSŁUGA DŁUGU PUBLICZNEGO

Poniesione wydatki dotyczą odsetek od zaciągniętej w 2017 roku pożyczki z WFOŚiGW w Łodzi na budowę kanalizacji Kamocin-Papieże-Ostrów oraz odsetek za okres karencji pożyczki zaciągniętej w 2018 roku na budowę kanalizacji i rozbudowę wodociągu w Boryszowie.

OŚWIATA I WYCHOWANIE

Szkoły podstawowe

Z budżetu w 2018r. realizowano wydatki na prowadzenie 4 szkół podstawowych w Boryszowie, Brzozie, Szydłowie i Woli Kamockiej, do których uczęszczało 493 uczniów. Liczba oddziałów szkolnych wynosi 32, a średnia liczebność oddziału 15,41.

Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych

Do czterech oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych w 2018 roku uczęszczało 80 dzieci. Z tej liczby jedynie 7 to dzieci pięcioletnie. W tym dziale realizowano jedynie wydatki na wynagrodzenia nauczycieli i zakup nagród dla dzieci.

Przedszkola

Z budżetu w 2018r. realizowano wydatki na zwrot kosztów dotacji na dzieci zamieszkałych na terenie gminy, uczęszczających do przedszkoli publicznych,

niepublicznych, innych form wychowania przedszkolnego oraz oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych poza terenem gminy.

Inne formy wychowania przedszkolnego

Z budżetu w 2018r. realizowano wydatki z przeznaczeniem na dotacje podmiotowe na prowadzenie punktów przedszkolnych działających na terenie Gminy Grabica do których uczęszczało 122 dzieci. Ponadto w ramach rozdziału klasyfikacji budżetowej wydatkowano środki na zwrot kosztów uczęszczania dzieci z terenu gminy do placówek w innych gminach ościennych.

Gimnazja

Do Gimnazjum w Szydłowie w 2018 roku uczęszczało 55 uczniów. Liczba oddziałów wynosiła 2, a średnia liczebność oddziału wynosi 27,5.

Gmina udziela dotacji dla stowarzyszenia na prowadzenie Społecznego Gimnazjum w Brzozie, do którego uczęszczało 15 uczniów.

We wszystkich trzech rozdziałach klasyfikacji budżetowej: szkołach podstawowych, oddziałach przedszkolnych oraz gimnazjum zaplanowano niezbędne wydatki bieżące związane z podstawowym funkcjonowaniem jednostek, a w szczególności na:

- wypłatę wynagrodzeń i pochodnych, nagród dla nauczycieli oraz pracowników administracji i obsługi,
- wypłatę wynagrodzeń bezosobowych za prace zlecone,
- wydatki rzeczowe (zakup materiałów biurowych, oleju opałowego, pomocy dydaktycznych, akcesoriów i programów komputerowych),
- wydatki związane z bieżącym funkcjonowaniem szkoły (zakup energii elektrycznej, usług internetowych, pocztowych, opłaty za połączenia telefoniczne, wywóz nieczystości, przeglądy budynków i obiektów itp.),
- zakup usług zdrowotnych w tym badań okresowych oraz szkoleń dla pracowników,
- ubezpieczenie składników majątkowych i wyposażenia,
- odpis na fundusz socjalny nauczycieli oraz zatrudnionych i byłych pracowników administracji i obsługi.

Dowożenie uczniów do szkół

Z budżetu w 2018r. realizowano wydatki na dowożenie uczniów do czterech szkół podstawowych, gimnazjum oraz klas zerowych. W roku 2018 dowożenie odbywało się na 5 trasach. Systemem dowożenia finansowanego przez gminę było objętych 460 uczniów. Z tej liczby największą grupę stanowili uczniowie szkół podstawowych i klas zerowych (385 uczniów). Spośród 55 uczniów Gimnazjum w Szydłowie, 45 było dowożonych do szkoły. Dzienna długość tras dowożenia wynosiła 467 km.

Ponadto gmina organizowała i finansowała dowożenie trzech uczniów niepełnosprawnych z miejsca zamieszkania do placówek prowadzących kształcenie specjalne na terenie Piotrkowa Trybunalskiego. Gmina zwraca również koszty dowozu jednego ucznia do oddziału integracyjnego w szkole podstawowej w Piotrkowie Trybunalskim.

Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli

W budżecie na rok 2018 utworzono fundusz na dokształcanie i doskonalenie zawodowe nauczycieli zgodnie z art. 70a ustawy Karta Nauczyciela w wysokości 0,8 % środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli. Środki były przeznaczone na dofinansowanie studiów podyplomowych i kursów kwalifikacyjnych nauczycieli oraz szkoleń i warsztatów metodycznych.

Wydatki związane z realizacją zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w gimnazjach

W budżecie na 2018r. zaplanowano i realizowano wydatki na sfinansowanie zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży zakwalifikowanych do kształcenia specjalnego:

- w gimnazjach dla 4 uczniów,
- w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych dla 2 uczniów,
- w szkołach podstawowych dla 17 uczniów,
- punktach przedszkolnych dla 2 uczniów.

Pozostała działalność

Z budżetu na rok 2018, w ramach działu pozostała działalność, realizowano wydatki na:

- odpis na fundusz świadczeń socjalnych na 37 byłych pracowników pedagogicznych szkół nauczycieli emerytów i rencistów w wysokości 5 % otrzymywanych przez nich świadczeń zgodnie z art. 53 ustawy Karta Nauczyciela, oraz 11 byłych pracowników administracji i obsługi w wysokości 6,25% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej w II półroczu poprzedniego roku.
- odpis na fundusz zdrowotny nauczycieli zgodnie z art. 72 ustawy Karta Nauczyciela w wysokości 0,1% środków przeznaczonych na wynagrodzenia, z którego mogą korzystać nauczyciele zgodnie z ustalonym regulaminem.

Wydatki majątkowe

W listopadzie 2017 wykonano dokumentację projektową i uzyskano pozwolenie na rozbudowę SP w Woli Kamockiej. Budowę rozpoczęto w marcu, a obiekt oddano do użytkowania w połowie sierpnia.

OCHRONA ZDROWIA

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W 2018 r. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Grabicy odbyła 7 posiedzeń, na których rozpatrzono:

- 11 wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży,
- GKRPA wzywała 6 osób nadużywających alkoholu w celu podjęcia leczenia odwykowego: 2 osoby wzywane nie zgłosiły się, 4 osoby przynajmniej raz zgłosiły się na posiedzenie GKRPA

Poniesiono koszty związane z wynagrodzeniem za udział w posiedzeniach członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W związku z realizacją zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych pokryte zostały bieżące koszty utrzymania pomieszczeń w budynku komunalnym w Kamocinie.

Działalność Punktu Konsultacyjnego w Kamocinie

Od 21.10.2003 r. w Kamocinie działa Punkt Konsultacyjny dla osób dotkniętych problemem alkoholowym, narkotykowym oraz uwikłanych w przemoc domową czynny 2 razy w miesiącu wg ustalonego harmonogramu obsługiwany przez konsultanta-terapeutę Panią Renatę Koźlik-Reliszkę. Łącznie w roku 2018 przepracowano 69 godzin. W punkcie tym można uzyskać pomoc psychologiczną, niezbędne informacje i rady dotyczące nadużywania alkoholu, przemocy, itp., a osobom korzystającym z porad jest zapewniona pełna dyskrecja.

Do najczęstszych form udzielanej pomocy należały spotkania grupowe dla osób z problemem alkoholowym, motywowanie do podjęcia leczenia specjalistycznego, informowanie o grupach samopomocowych, udzielanie wsparcia po leczeniu w systemie stacjonarnym, poradnictwo i konsultacje indywidualne.

W roku 2018 z pomocy udzielanej w Punkcie Konsultacyjnym skorzystało 20 osób, łącznie przeprowadzono 255 rozmów w tym:

- 186 rozmowy w grupach z osobami uzależnionymi, w tym 53 rozmowy ze sprawcami przemocy,
- 69 rozmów indywidualnych, w tym:
- 42 rozmowy z osobami współuzależnionymi,
- 27 rozmów z kobietami uzależnionymi.

Spotkań grupowych odbyło się w sumie 23, łącznie w spotkaniach grup wzięło udział 12 osób - średnio w grupie uczestniczyło 8 osób.

Dyżur psychologa w szkołach

Dyżur psychologa w szkołach w 2018 roku realizowany był w wymiarze 16 godzin miesięcznie:

- Szkoła Podstawowa w Szydłowie	- 4 godz.,
- Szkoła Podstawowa w Woli Kamockiej	- 3 godz.,
- Szkoła Podstawowa w Boryszowie	- 3 godz.,
- Szkoła Podstawowa i Społ. Gimnazjum w Brzozie	- 4 godz.,
- Gimnazjum w Szydłowie	- 2 godz.

Psycholog udzielała pomocy i wsparcia psychologicznego w formie konsultacji indywidualnych uczniom, nauczycielom, wychowawcom oraz rodzicom uczniów. W ramach dyżuru odbywały się również pogadanki psychoedukacyjne w klasach, min.: spotkania z uczniami dotyczące poprawy relacji między uczniami, integracji klasy, ale również zajęcia mające na celu motywowanie uczniów do nauki i rozwoju, a także zminimalizowanie stresu przed egzaminacyjnego u uczniów (wybrane klasy we wszystkich placówkach). Z pomocy psychologa w formie konsultacji skorzystało:

- indywidualnie 37 uczniów, przeprowadzono 62 rozmowy,
- z 12 rodzicami, przeprowadzono 18 rozmów.

We wszystkich szkołach na terenie Gminy było duże zainteresowanie pomocą i wsparciem psychologicznym ze strony uczniów i nauczycieli.

Podstawowe zadania psychologa realizowane w ramach dyżurów w szkołach to m.in.:

- korygowanie niewłaściwych zachowań i postaw społecznych,
- indywidualna praca terapeutyczna z uczniami wskazującymi zaburzenia emocjonalne i zaburzenia zachowania, w tym zachowania agresywne,
- bieżąca interwencja w przypadku pojawienia się problemów w środowisku szkolnym,
- pogadanki psychoedukacyjne,
- podejmowanie mediacji w sytuacjach konfliktowych,
- stałe monitorowanie sytuacji uczniów objętych pomocą psychologiczną (kontakt z pedagogiem szkolnym, nauczycielami oraz rodzicami uczniów),
- kompensowanie deficytów rozwojowych uczniów,
- stymulacja rozwojowa uczniów z trudnościami w nauce,
- poradnictwo psychologiczne skierowane do nauczycieli i wychowawców
- konsultacje i porady dotyczące opiniowania i diagnozowania uczniów w poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

Najczęstsze problemy zgłaszane przez uczniów, nauczycieli i rodziców:

- sytuacje konfliktowe z innymi uczniami,
- niewłaściwe relacje między uczniami w klasach,
- trudności adaptacyjne uczniów klas młodszych,
- trudności edukacyjne min.: dysleksja, dysortografia,
- zaburzenia koncentracji uwagi,
- doświadczanie agresji ze strony innych uczniów,
- funkcjonowanie w rodzinie z problemem alkoholowym,
- problemy rodzinne,

- zaburzenia nastroju.

Warsztaty profilaktyczne

We wszystkich szkołach z terenu Gminy przeprowadzono warsztaty profilaktyczne, których odbiorcami było w sumie 450 uczniów .

Głównym celem zajęć było kształtowanie u uczniów prawidłowych postaw wobec problematyki uzależnień, przeciwdziałania stresowi oraz wdrażanie prawidłowych postaw wobec sytuacji zagrożenia.

Ponadto dzieci z rodzin patologicznych brały udział w imprezie artystycznej z elementami profilaktyki alkoholowej.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grabicy, w 2018 r., przeprowadził 13 wywiadów środowiskowych u świadczeniobiorców innych niż ubezpieczeni spełniających kryterium dochodowe, o którym mowa w ustawie o pomocy oraz wydał 9 decyzji potwierdzających prawo do świadczeń opieki zdrowotnej.

POMOC SPOŁECZNA

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej udzielał pomocy w następujących formach:

Lp.	Rodzaj udzielonej pomocy	Liczba rodzin
1.	Zasiłek stały	30
2.	Zasiłek okresowy	41
	w tym z powodu: bezrobocie	25
	niepełnosprawność	8
	długotrwałej choroby	4
	inne	4
3.	Składki na ubezpieczenie zdrowotne	26
4.	Zasiłki celowe i w naturze	89
	w tym: zakup opału	45
	zakup żywności	29
	zakup odzieży	19
	leki i leczenie	17
	remont mieszkania	3
5.	Dożywianie dzieci w szkołach	35
8.	Opłata za pobyt w domach pomocy społecznej	7
10.	Wynagrodzenie dla opiekuna	6

EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA

Dyrektor GZEAS z upoważnienia Rady Gminy w Grabicy prowadził indywidualne sprawy z zakresu pomocy materialnej dla uczniów. Z budżetu gminy w roku 2018 wydatkowano środki na ten cel zgodnie z przepisami rozdziału 8a ustawy o systemie oświaty w formie stypendiów szkolnych, które były przyznawane zgodnie z przyjętym regulaminem. Stypendia szkolne wypłacono 105 uczniom.

Na dofinansowanie tego zadania gmina otrzymała dotacje z budżetu państwa w wysokości 80 % wydatkowanych na ten cel środków.

RODZINA

W ramach realizacji ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionych do alimentów wypłacano następujące świadczenia:

Lp.	Rodzaj świadczenia	Liczba osób
1.	Zasiłek rodzinny	799
2.	Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	30
3.	Dodatek z tytułu urodzenia dziecka	34
4.	Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka	17
5.	Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka	41
6.	Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	490
7.	Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	137
8.	Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	91
9.	Zasiłek pielęgnacyjny	124
10.	Świadczenia pielęgnacyjne	29
11.	Specjalny zasiłek opiekuńczy	11
12.	Zasiłek dla opiekuna	3
13.	Jednorazowe świadczenie „Za życiem”	1
14.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	68
15.	Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	32
16.	Składki na ubezpieczenie społeczne	17
17.	Ubezpieczenie zdrowotne świadczeniobiorców (roz. 85213)	9
18.	Świadczenie rodzicielskie	21
19.	Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka wypłacana z zadań własnych gminy	75

W ramach realizacji ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci wypłacano świadczenia wychowawcze dla 574 rodzin w tym dla 913 dzieci.

W związku z realizacją Uchwały Nr 80 Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dobry Start” wypłacono świadczenia dla 813 dzieci.

W związku z realizacją ustawy o Karcie Dużej Rodziny wydano 75 Kart Dużej Rodziny dla 19 rodzin.

Realizując zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej poniesiono koszty związane z pobytem dzieci w:

Lp.	Rodzaj udzielonej pomocy	Liczba dzieci
1.	Opłata za pobyt dzieci w pieczy zastępczej	6
2.	Opłata za pobyt dzieci w domu dziecka	1

GOSPODARKA KOMUNALNA I OCHRONA ŚRODOWISKA

Na koniec 2018 r. obowiązywało 1573 deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi (zadeklarowanych było 5550 osób).

Odpady odbierała firma Hak z Piotrkowa. Dwukrotnie w ciągu roku na terenie gminy zorganizowano zbiórkę zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego, odpadów wielkogabarytowych i zużytych opon. Odebrano następujące ilości odpadów z terenu

gminy (z nieruchomości zamieszkałych, Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych oraz innych źródeł):- odpady komunalne zmieszane: 668,6 t

- opakowania z tworzyw sztucznych: 95,2 t
- opakowania ze szkła: 102,2 t
- opakowania z papieru i tektury: 112,3 t
- odpady ulegające biodegradacji: 44,4 t
- popiół: 194,5 t
- odpady wielkogabarytowe: 23,16 t
- zużyte opony: 28,4 t
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny: 3,04 t
- opakowania z metalu: 3,6
- odpady budowlane i rozbiórkowe: 21 t.

Przeprowadzono akcję „Sprzątanie Świata”, podczas której dzieci i młodzież szkolna porządkowała poszczególne miejsca na terenie gminy.

Zlikwidowano nielegalne składowisko odpadów na terenie gminy (usunięto 87,3 t odpadów).

Dokonano nasadzeń 216 szt. młodych drzew na gruntach stanowiących mienie gminne, zgodnie z decyzjami Starosty Powiatu Piotrkowskiego i Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków warunkującymi usunięcie drzew i zastąpieniem ich nowymi nasadzeniami.

Sporządzono Program Ochrony Środowiska dla Gminy Grabica na lata 2018-2020 z perspektywą do 2024 r.

Według stanu na koniec 2018 r. w schronisku dla zwierząt w Bełchatowie znajdowało się 28 psów dorosłych, 5 szczeniaków i 3 koty z terenu gminy.

Wykonano pomiary i analizy ścieków z gminnej oczyszczalni ścieków w Grabicy, wyniki badań przekazane zostały do odpowiednich organów.

Kontynuowano nieodpłatną zbiórkę padłych zwierząt.

Usunięto 125,128 t wyrobów azbestowych z 34 posesji na terenie gminy. Na ten cel uzyskano dofinansowanie z WFOŚiGW w Łodzi w formie dotacji.

W ramach działu klasyfikacji budżetowej poniesione wydatki obejmowały również koszty eksploatacji gminnej oczyszczalni ścieków oraz badania i analizę ścieków.

Ilość podpisanych umów na wywóz nieczystości płynnych samochodem asenizacyjnym wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. wyniosła 964 szt. (przybyło 26 umów). Na zbiorowe odprowadzanie ścieków ilość umów osiągnęła liczbę 257 szt. (przybyło 45 umów).

Jak co roku prowadzone były prace związane z bieżącymi remontami i konserwacją oświetlenia ulicznego oraz z bieżącym utrzymaniem i konserwacją obiektów i sprzętu komunalnego.

W gminnym zasobie nieruchomości wg. stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. znajduje się 414 działek o powierzchni 248,3462 ha i wartości 2.938.924,67 zł z czego 283 działki o powierzchni 135,3882 ha stanowią drogi, w tym 25,7336 ha drogi wewnętrzne.

Część gruntów z zasobu gminnego jest użytkowana rolniczo na podstawie zawieranych umów dzierżawnych.

W posiadaniu 8 wieczystych użytkowników jest 5 działek o powierzchni 0,91 ha, którzy z tego tytułu uiszczają opłaty roczne.

W 2018 r. w wyniku komunalizacji – na podstawie decyzji Wojewody Łódzkiego Gmina Grabica nieodpłatnie nabyła z mocy prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa składającej się z następujących działek:

- działka nr 704 położonej w obrębie Grabica o pow. 0,82 ha
- działka nr 38 o pow. 0,2770 ha i jako działka nr 39 o pow. 0,4020 ha położonej w obrębie Lutostawice Szlacheckie.

W 2018 r. została zawarta umowa darowizny w formie aktu notarialnego nieruchomości położonej w miejscowości Twardosławice gmina Grabica, oznaczoną w ewidencji gruntów jako działki nr 53/4 o pow. 0,86 ha i nr 68/5 o pow. 0,34 ha stanowiącej własność Skarbu Państwa na rzecz Gminy Grabica z przeznaczeniem na realizację zadań własnych gminy obejmujących sprawy związane z zaspokojeniem potrzeb w zakresie kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych tj. na plac zabaw, siłownię zewnętrzną i boisko.

Prowadzono prace polegające na bieżących naprawach i konserwacji oświetlenia ulicznego.

Wydatki majątkowe:

1. Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z rozbudową sieci wodociągowej w Boryszowie - poprawa jakości gospodarki ściekowej.

W lutym 2017 r. gmina otrzymała wykonaną dokumentację projektową wraz z dokonany zgłoszeniem. Sporządzanie projektu budowlanego rozpoczęto w maju 2016 r., a przekazanie dokumentacji projektowej z dokonany zgłoszeniem miało miejsce w lutym 2017 r. Rozpoczęcie realizacji inwestycji uzależnione było od uzyskania dofinansowania. Początkowo uzyskano dofinansowanie z WFOŚiGW w Łodzi, a następnie ze środków EFR na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach PROW na lata 2014-2020. Dlatego dopiero w tym roku ogłoszono przetarg na wykonawstwo, który z powodu wysokich cen ofert ogłoszono drugi raz. Złożono 2 oferty. W lipcu wyłoniono wykonawcę robót i nastąpiło podpisanie umowy z firmą Zakład Usług Wodociągowo-Hydraulicznych Ewa Cłapa z Gazomii Nowej. Roboty I etapu inwestycji zakończono na początku października, a całość robót ma być zrealizowana w terminie do 2 lipca 2019 r.

2. Wykonano dodatkowe oświetlenie uliczne:
 - w m. Kobyłki 1 słup typu „ROSA” + 1 oprawa typu ”COBRA 10”
 - w m. Twardosławice w kierunku A-1- słupy oświetleniowe typu „ROSA” z osprzętem – 9 szt., oprawy typu ”COBRA 10” – szt., złącze kablowe 1 szt.
3. Dokumentacja projektowa oświetlenia ulicznego - wykonanie dokumentacji projektowych:
 - w ciągu drogi Grabica- Lubonia – I etap,
 - w miejscowości Olendry,
 - w m. Kamocin – Przydatki.

KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO

W roku 2018 organizowane były następujące uroczystości oraz spotkania kultywujące tradycje lokalne:

- zespół Grabiczanie wystąpił z repertuarem kolęd i pastorałek w parafiach: Wola Kamocka, Karlin, Witów,
- od 15 kwietnia do 15 czerwca mieszkańcom Gminy Grabica udzielana była pomoc w wypełnianiu wniosków o dopłaty bezpośrednie do gospodarstw rolnych. Z pomocy skorzystało 227 gospodarstw,
- 25 marca zespół „Choberki” przypomniał ludowe tradycje Niedzieli Palmowej podczas mszy świętej w kościele w Szydłowie,

- 27 kwietnia w Sali OSP Grabica grupa folklorystyczna „Choberki” zorganizowała uroczystość związaną z przypadającym na 29.04. Międzynarodowym Dniem Tańca,
- 20 maja zorganizowano „III Piknik Wieprzowiny – Grabica 2018” promujący lokalnych producentów trzody chlewnej,
- 30 maja na terenie szkoły podstawowej w Brzozie zorganizowano gminne obchody Dnia Dziecka dla uczniów wszystkich szkół z terenu gminy,
- zakupiono nagrody Wójta Gminy Grabica dla zwycięzców IV Festiwalu Piosenki Religijnej w Brzozie,
- 17 Czerwca zespół Grabczanie wystąpił na 40 Jubileuszowym Ogólnopolskim Przeglądzie Piosenki i Przyśpiewki Ludowej – Przedbórz 2018,
- 27 czerwca grupa folklorystyczna „Choberki” wzięła udział w konkursie w ramach Międzynarodowego Festiwalu Młodych „Folkowe Inspiracje” w Łodzi,
- 8 lipca we współpracy z Gminnym Związkiem Rolników Kólek i Organizacji Rolniczych w Grabicy zorganizowano Festyn Rodzinny „Warzywne Smaki Regionu”,
- zakupiono piotrkowskie ludowe stroje sceniczne dla zespołu „Grabczanie”,
- w dniach 19-24 sierpnia grupa folklorystyczna „Choberki” i Młodzieżowa Orkiestra Dęta Gminy Grabica odbyła warsztaty artystyczne w Zakopanem,
- w dn. 26 sierpnia 2018 we współpracy z Gminnym Związkiem Rolników Kólek i Organizacji Rolniczych w Grabicy zorganizowano Festyn Rodzinny „Chleb w Tradycji Ludowej Regionu”,
- 10 i 17 września w szkołach na terenie gminy odbyły się zajęcia pokazowe dziecięcego zespołu folklorystycznego „Choberki”. W wyniku akcji utworzono drugą, młodszą grupę taneczną,
- 12 października zespół „Grabczanie” uczestniczył w Wojewódzkich Obchodach Dnia Seniora 2018 w Teatrze Wielkim w Łodzi,
- 14 października zespół „Grabczanie” uczestniczył w II Powiatowym Przeglądzie Zespołów Ludowych i Śpiewaczy w Czarnocinie gdzie zdobył pierwszą nagrodę,
- w dniu 11 listopada w kościele parafialnym w Krzepczowie zorganizowano obchody Narodowego Święta Niepodległości,
- 16 listopada w szkołach na terenie gminy przeprowadzono akcję informacyjno-rekrutacyjną do Młodzieżowej Orkiestry Dętej Gminy Grabica, w wyniku której skład orkiestry powiększył się o kolejne nowe osoby,
- 21 grudnia zakończono realizację projektu grantowego, którego efektem było wydanie publikacji albumowej „Gmina Grabica zaprasza”.

Współpraca Gminy z Organizacjami Pozarządowymi

Gmina Grabica zawarła umowę na realizację zadania publicznego pn. „Prezentacja tradycyjnych regionalnych wyrobów mięsnych podczas III Festynu Wieprzowiny-Grabica 2018” z Stowarzyszeniem „Aktywni na działanie” z siedzibą w Grabicy, które złożyło ofertę z zakresu kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego w trybie art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018r. poz. 450). Zadanie zostało zrealizowane i rozliczone.

Ponadto z budżetu gminy w roku 2018 wydatkowano środki w ramach dotacji podmiotowej na bieżące funkcjonowanie instytucji kultury – Gminnej Biblioteki Publicznej w Grabicy.

Wydatki majątkowe

Budowa Gminnego Centrum Kultury w Grabicy

Dokumentacja projektowa budowy Gminnego Centrum Kultury w Grabicy została wykonana i przekazana gminie wraz z pozwoleniem na budowę w sierpniu 2016 r. W dniu 28 grudnia 2017 r. została podpisana umowa na wykonanie obiektu z Wykonawcą - z firmą „Konstruktor Professional & Profit Center” z Piotrkowa Trybunalskiego. W styczniu został przekazany plac budowy i rozpoczęto roboty budowlane. W okresie 2018 roku wykonano fundamenty, całość robót murowych, stalowo-drewnianą więźbę dachu wraz z izolacją cieplną ze styropianu i pokryciem z papy termozgrzewalnej. Zakończono montaż pokrycia z blachy oraz osadzanie stolarki okiennej i drzwiowej zewnętrznej. Wykonano ocieplenie ścian zewnętrznych ze styropianu i ułożono siatkę zbrojącą. Wykonano zewnętrzne odcinki sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej. Wewnątrz budynku rozprowadzono instalację sanitarną, wodociągową oraz rozprowadzono przewody instalacji elektrycznej. Zakończono wykonywanie 10 odwiertów dolnego źródła zasilającego pompy ciepła. Etap II będzie realizowany w 2019 r.

KULTURA FIZYCZNA

Upowszechnianiem kultury fizycznej i sportu w gminie zajmowały się: kluby sportowe, Ludowe Zespoły Sportowe i młodzież szkolna.

W 2018 r. w ramach realizacji programu współpracy Gminy Grabica z organizacjami pozarządowymi udzielono wsparcia finansowego z budżetu gminy w wysokości:

- 20 000 zł – ULKS „Brzozanin” przy SP w Brzozie,
- 13 500 zł – MLKS „Olimpik” w Kamocinie,
- 70 000 zł - UMKS „Grabka” w Grabicy.

Na terenie gminy zorganizowano zawody strzeleckie o Puchar Przewodniczącego Rady Gminy, powiatowe zawody strzeleckie w ramach XIX Spartakiady Władz Samorządowych Powiatu Piotrkowskiego i wojewódzkie zawody strzeleckie w ramach Spartakiady Władz Samorządowych Województwa Łódzkiego.

Ponadto reprezentacja samorządowców gminy uczestniczyła w XIX Spartakiadzie Władz Samorządowych Powiatu Piotrkowskiego w następujących konkurencjach: kręgle, tenis stołowy, siatkówka, rekreacja, piłka nożna, strzelectwo.

Na terenie gminy zorganizowano również VII Wojewódzki Turniej Młodzików o Puchar Wójta Gminy Grabica w zapasach w stylu klasycznym.

ULKS Brzozanin przy SP w Brzozie zorganizował turniej pod patronatem Wójta Gminy Grabica: „Pierwszy krok zapaśniczy w zapasach w stylu klasycznym”

Podczas roku szkolnego w salach sportowych przy szkołach w Boryszowie, Brzozie, Szydłowie i Woli Kamockiej oraz hali sportowej Gimnazjum w Szydłowie organizowane były nieodpłatnie zajęcia sportowo – rekreacyjne.

Wydatki majątkowe

Plac zabaw na działkach w Lubanowie

Po zakończeniu rozbudowy Szkoły podstawowej w Woli Kamockiej rozpoczęto prace przy budowie placu zabaw. Wcześniej zlikwidowano stare, nieczynne zbiorniki na ścieki bytowe, uporządkowano zieleń i wyrównano teren, a w dniu 25 sierpnia wykonano i oddano do użytkowania plac zabaw. Obiekt został sfinansowany przy udziale środków z budżetu UE.

FUNDUSZ SOŁECKI

Poniesione w 2018 roku wydatki dotyczyły m.in. doposażenia i remontów świetlic wiejskich, budynków komunalnych, wymiany lamp oświetlenia ulicznego, zapewnienia gotowości bojowej jednostek OSP, zakupie wyposażenia i materiałów w celu urządzenia boiska sportowego a także remontów dróg gminnych.

Wydatki majątkowe:

Wydatki majątkowe objęte funduszem sołeckim dotyczyły przedsięwzięć polegających na zakupie w czterech sołectwach wiat przystankowych, wykonaniu ogrodzenia boiska sportowego, wykonaniu ogrodzenia budynku komunalnego, modernizacji ogrodzenia boiska sportowego, zakupie materiałów na budowę ogrodzenia działki gminnej, wykonaniu altany ogrodowej wraz z grillem, budowie utwardzenia terenu przy świetlicy wiejskiej, budowie oświetlenia ulicznego oraz doposażeniu świetlic wiejskich.

WYDATKI NIEWYGASAJĄCE

W dniu 28 grudnia 2018 roku Rada Gminy Grabica podjęła uchwałę nr III/21/2018 w sprawie ustalenia wykazu wydatków, które nie wygasają z końcem roku budżetowego w łącznej wysokości 24 000,00 zł. i dotyczą realizacji niżej wymienionych zadań:

- sprawowanie opieki nad bezdomnymi zwierzętami,
- usługi pocztowe.

SKARBNIK GMINY

mgr Dorota Bednarczyk

